

BULMACA TEKNİĞİ İLE KELİME ÖĞRETİMİ¹

Vocabulary Teaching With Puzzle Technique

Erol Duran² - Tufan Bitir³

Geliş Tarihi:15.05.2018	Kabul Tarihi:10.07.2018
-------------------------	-------------------------

Öz

Bu araştırma, bulmaca ile kelime öğretim tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin kelime edinimlerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır: “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?”, “Deney grubunun son test puanları ile kalıcılık puanları arasında bir fark var mıdır?”, “Kontrol grubunun son test puanları ile kalıcılık puanları arasında bir fark var mıdır?”, “Öğrencilerin bulmaca ile kelime öğretim tekniğine ilişkin görüşleri nelerdir?” Araştırmada, nitel destekli nicel bir model kullanılmıştır. Birinci çalışma grubu 60 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubu ise, deney grubu öğrencileri arasından tabakalı örneklem yoluyla ile seçilmiş 15 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın deney grubuna ait verileri, teknoloji ve bilim temasıyla ilgili 10 kelimenin yer aldığı dört farklı bulmaca ile toplanmıştır. Kontrol grubuna ait veriler ise aynı kelimelerin anlamlarının sözlükten bularak yapılan öğretim yoluyla toplanmıştır. Uygulama sonunda öğrencilere bir çalışma kâğıdı dağıtılmış ve öğrencilerden öğrendikleri kelimeleri cümle içinde kullanmaları istenmiştir. Daha sonra deney grubu içerisinde tabakalı örneklem yoluyla seçilen öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada 1-3. alt problemlerde t-testi uygulanmış, dördüncü alt problemde ise tematik kodlama tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubuna uygulanan bulmaca ile kelime öğretim tekniğinin kontrol grubuna uygulanan sözlük ile yapılan kelime öğretimine göre oldukça etkili bir teknik olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kelime öğretimi, aktif kelime hazinesi, bulmaca.

Abstract

This research aims to investigate the effect of puzzle and vocabulary teaching techniques on vocabulary acquisition of fourth grade students in primary school. Towards this aim, the following questions were asked: "Is there a meaningful difference between the posttest scores of the students in the experimental and control groups?", "Is there a difference between the posttest scores of the experimental group and the retention scores?", "Is there a difference between the posttest scores of

¹ Bu çalışma, 11-14 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlenen USOS2018’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, erol.duran@usak.edu.tr

³ Sınıf Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, tufanbitir@hotmail.com

the control group and the retention scores?", "What are the opinions of students on vocabulary teaching techniques with puzzle?" In the study, a quantitative model with qualitative support was used. The first study group consisted of 60 elementary school fourth grade students. The second study group, consisted of 15 students selected from the experimental group through stratified sampling. The data for the experiment group of the research, were collected with four different puzzles in which 10 related bales of technology and science were involved. The data for the control group was collected through teaching by finding the meanings of the same words from the dictionary. At the end of the application, a study paper was distributed to the students and students are required to use the words they learn in sentences. Then semi-structured interview form was applied to students selected through stratified sampling from the experimental group. In the research 1-3. t-test was applied to sub-problems, in the fourth sub-problem, thematic coding technique is used. According to the results of the research, it can be said that the puzzle applied to the experimental group and the vocabulary teaching technique are a very effective technique compared to the vocabulary teaching using the dictionary applied to the control group.

Keywords: vocabulary teaching, active vocabulary, puzzle.

1.GİRİŞ

Dil; duygu, düşünce ve fikirlerin aktarılmasında insan hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Ayrıca dil, bireyin çevre ile iletişimini sağlayarak toplumsallaşmasında ve kendini ifade ederek toplumda kimlik kazanmasında rol oynar. Dilin bu işlevlerini yerine getirebilmesinde kelimelerin önemi büyüktür. Kelimeler, bir dilin anlamlı en küçük birimleridir. Çoğu zaman yerine “sözcük” kavramının da kullanıldığı kelimeler, Türkçe Sözlükte (TDK, www.tdk.gov.tr) “*Anlamı olan ses veya ses birliği, söz, sözcük*” şeklinde tanımlanmaktadır. Ergin (1986: 95) sözcüğü, “*Manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğu*” olarak tanımlayarak kelimenin anlamlı olmasının yanı sıra gramer vazifesinin de olduğunu ifade etmiştir. Aksan (1990) ise kelimeyi “*Kelime adını verdiğimiz işaret, bir kavram, bir de ses yönü olan her dilin kaynaşmış bir düşünce ses bileşimidir, dildeki başka öğelere ilişkili bir anlama ve anlatma birimidir.*” şeklinde ifade ederek kelimenin farklı işlevlerine dikkat çekmiştir.

Kelimeler, bir dilin etkili şekilde kullanılabilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bir dilin okuma, yazma, dinleme, konuşma ve dilbilgisi alanlarında yeterli becerilere sahip olabilmenin ve bu becerileri etkin biçimde kullanabilmenin temel koşulu zengin bir kelime hazinesine sahip

olmaktır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde (Türkçe Sözlük, 2005) kelime hazinesi, *“Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler”* olarak tanımlanmaktadır. Güteryüz’ ün (2002:13) kelime hazinesini, *“Bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda bellekte depolanan birikimidir.”* şeklinde ifade etmesi ise bu tanıma destekler niteliktedir.

Kelime hazinesi üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, aktif ve pasif kelime hazinesi olmak üzere iki tür kelime hazinesinin olduğu görülmektedir. Karakuş’a göre (2000: 128-129), bireyin günlük hayatta kendini ifade ederken kullandığı sözcükler aktif kelime servetini oluştururken, bireyin anlamını bildiği fakat sık kullanmadığı, sadece okuyup işittiğinde anlamını çıkardığı sözcükler, pasif kelime servetini oluşturmaktadır.

Kişinin duygularını, düşüncelerini, isteklerini karşısındakine tam olarak aktarabilmesi ve dil becerilerini geliştirerek toplumdaki diğer bireyler ile etkili iletişim kurabilmesi için yeterli kelime hazinesine sahip olması gerekmektedir (Bitir, 2016:13). Dil, düşünceye hayat verir. Birey, sahip olduğu kelime hazinesi kadar geniş düşünebilir ve yine sahip olduğu kelime hazinesi kadar kendisini doğru ve güzel ifade edebilir (Özbay, 2009:179). Budak (2000:19), yeterli bir kelime hazinesine sahip olmanın gerekliliğini şu şekilde belirtmektedir: *“Sözcük ve kavram zenginliği düşünme sürecinde akıcılığa ve düşünce zenginliğine işaret eder. Bir bakıma iletişim sürecinin işleyişinde, düşünce oluşumu ve paylaşımında sözcükler temel adımları oluşturur.”*

Kelime hazinesi yetersiz olan bir kişi, sürekli aynı kelimeleri kullanır ve tekrar eder. Bu sebeple kendini ve duygularını tam manasıyla ifade edemez, zihninden geçenleri karşısındakine rahatça aktaramaz. Kelime hazinesi yeterli olan kişi ise kendini ifade etmekte zorlanmaz. Duygu ve düşüncelerini farklı kelimelerle ve farklı ifadelerle açıkça belirtebilir. Böylelikle kişinin toplumdaki bireylerle olan iletişimini olumlu yönde etkiler. Bireyin kelime hazinesinin yeterli veya yetersiz oluşu, onu sadece toplumla olan ilişkilerini düzenlemekle kalmaz ayrıca bireyin akademik becerilerini etkiler. Örneğin kelime hazinesi yetersiz olan bir öğrencinin diğer derslerde zorlanması muhtemeldir. Çünkü kelime hazinesi yetersiz olan öğrenci, okuduğunu anlamada ve anladığını ifade etmede güçlük çeker. Bu sebeple öğrenci, diğer derslerde de başarısız olabilir. Bu doğrultuda, bireyin hem sosyal hem de akademik başarısında önemli bir etkiye sahip olan kelime hazinesinin geliştirilmesine önem verilmelidir. Bu bağlamda kelime öğretimi çalışmalarının önemi büyüktür.

1.1. Kelime Öğretimi

Bir dili etkili şekilde kullanmak için o dile ait yeterli kelime hazinesine sahip olmak gerekmektedir. Yeterli düzeyde kelime hazinesi ise farklı duyu organlarına ve farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler yoluyla amaçlı ve sistemli kelime öğretimi uygulamalarıyla edinilir. Öğrencilerin kelimeleri doğru tanınması çok önemlidir. Kelimeler yanlış algılanırsa sırasıyla cümleler, paragraflar ve metnin tamamı yanlış algılanabilir. Bu sebeple kelime öğretimi ile ilgili çalışmalara yeterince önem verilmeli, öğrencilerin doğru anlam ilişkileri kurabilmeleri için kelime hazineleri geliştirilmelidir (MEB, 2009: 16).

Özbay (2009: 62) kelime öğretimi uygulamalarının öğrencilere sağlayacağı faydaları, *“Okunulanları ve dinlenenleri anlamaya başlarlar, konuşma ve yazma etkinliklerinde sözcükleri anlamına uygun ve yerinde kullanırlar, sözcükleri doğru seslendirirler, kelimelerin eş ve zıt anlamlarını bilirler, sözcüklerin doğru yazımını bilirler.”* şeklinde ifade etmektedir.

Kelime öğretiminde amaç, sadece bireyin kelime hazinesini geliştirmek olmamalıdır. Kelime öğretiminin temel amacı, bireyin öğrendiği kelimeleri günlük hayatında aktif olarak kullanarak bu yolla dil becerilerini geliştirmek olmalıdır (Güneş, 2013:7). Kelime öğretimi, kelimenin sadece sözlükteki anlamının ezberlenmesi ile sonuçlanırsa, kelime tam manasıyla öğrenilmiş olmaz. Esas manada kelime öğrenimi; kelimelerin, cümle içinde kazandığı yeni manaları bilerek ve cümle yapısına uygun biçimde kullanma, şeklinde gerçekleşir.

1.2. Kelime Öğretiminin Türkçe Öğretim Programlarındaki Yeri

Öğretim programları, bir dersin öğretimi ile alakalı okul içi ya da okul dışı etkinliklerin tamamını içeren yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2013:6). Bir öğretim programı, eğitim programında belirlenen hedefleri becerilere uygun ve uygulamaya dayalı olarak planlı bir biçimde öğrenciye kazandırmayı amaçlar. Öğretim programları, belirlenen hedeflere nasıl ulaşılabileceğine, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağına odaklanmaktadır. Bu doğrultuda öğretim programlarında hedefe ulaşmak için kazanımlar belirlenmiştir. Öğretim programlarında bu hedefler kazanımlar yoluyla yürütülür. 2006, 2015 ve 2018 Türkçe Öğretim Programlarında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik kazanımlar tablolar halinde aşağıda verilmiştir:

Tablo 1: 2005, 2015 ve 2018 Türkçe Öğretim Programlarında Sınıflara Göre Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Kazanımlar

	Kazanımlar	Sınıflar				
		1	2	3	4	5
2005	Dinlediği kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını ayırt eder.				X	X
	Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder.				X	X
	Dinlediklerinde veya okuduklarında eş ve zıt anlamlı kelimeleri ayırt eder.		X	X	X	X
	Dinlediklerinde eş sesli kelimeleri ayırt eder.		X	X	X	X
	Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayır eder.		X	X	X	X
	Ekleri kullanarak kelimeler türetir.			X	X	X
	Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir.	X	X	X	X	X
	Betimleyen ve tanımlayan ifadeleri dikkate alarak okur.				X	X
	Genel ve özel durumları bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.				X	X
	Destekleyici ve açıklayıcı ifadeleri dikkate alarak okur.			X	X	X
	Özetleyen ve sonuç bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.			X	X	X
	Önemli ifadeleri dikkatle okur.			X	X	X
	Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri dikkate alarak okur.		X	X	X	X
	Metin içerisindeki renkli, altı çizili, koyu vb. ifadelerin önemli noktaları vurguladığını bilerek okur.	X	X	X	X	X
2015	Anlamını bilmediği sözcükleri öğrenir.	X	X		X	
	Kelimelerin zıt ve eş anlamlılarını bulur.		X	X	X	
	Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarını öğrenir.			X		
	İsim ve fiilleri ayırt eder.			X		
	Çekim eklerinin işlevlerini bilir.			X	X	

	Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.				X	
	Kelime ve kavramların cümle içinde kazandığı anlamı bilir.				X	
	Varlıklara verilmişlerine göre isimleri ayırt eder.				X	
	Kısaltmaları ve bunların eklerini doğru okur.				X	
	Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.				X	
2018	Görselden/görsellerden hareketle bilmediği kelimeleri ve anlamlarını tahmin eder.		X			
	Kelimelerin zıt anlamlılarını tahmin eder.		X	X	X	
	Kelimelerin eş anlamlılarını tahmin eder.		X	X	X	
	Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.			X	X	
	Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri belirler.				X	
	Deyim ve atasözlerinin metnin anlamına katkısını kavrar.				X	
	Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.				X	

Tablo 1 incelendiğinde, 2005 Türkçe Öğretim Programında ilkokul birinci sınıftan itibaren öğrencilerin söz varlıklarını geliştirmelerine dönük 14 kazanıma yer verildiği görülmektedir. 2015 Türkçe Öğretim Programında da ilkokul birinci sınıftan itibaren öğrencilerin söz varlıklarını geliştirmeye yönelik 10 kazanım mevcuttur. 2018 Türkçe Öğretim Programında ise yine aynı amaçlar için 7 kazanım yer almaktadır.

Türkçe Öğretim Programlarındaki (MEB, 2015: 5; MEB, 2006: 4; MEB, 2018: 3), “Öğrencilerin okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri” ibaresinin “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri” başlığı altında yer alması, ilgili öğretim programlarının, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmeye önem verdiğini göstermektedir.

2005 Türkçe Öğretim Programı incelendiğinde, farklı zekâ türlerine ve farklı öğrenme şekillerine sahip öğrenciler için yeterli sayıda kelime öğretim yöntem ve tekniğinin bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca programda kelime hazinesini geliştirme ile ilgili kazanımlar verilmiş; fakat bu kazanımların öğrencilere hangi stratejilerin belirlenmesi, hangi yöntem, teknikler yoluyla öğretilmesi hususuna değinilmemiştir.

2015 Türkçe Öğretim Programında, öğretmenlerden öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeleri için sınıf düzeyine uygun yöntem ve teknik kullanılmasına yönelik gerekli yönlendirmeleri yapmaları beklenmektedir. Fakat programda bu yöntem, teknik ve stratejiler hakkında öğretmenlere açıklayıcı ve somut bilgiler verilmemektedir.

2018 Türkçe Öğretim Programında, birinci sınıf düzeyinin kazanım ve açıklamaları bölümünde, okuma alt başlığı altında “okumaya hazırlık” , “akıcı okuma” ve “anlama” başlıkları yer alırken diğer programlarda “söz varlığını geliştirme” başlığı yer almamaktadır. Ayrıca 2005 ve 2015 Türkçe Öğretim Programlarındaki söz varlığını geliştirmeye yönelik kazanımlar, 2018 Türkçe Öğretim Programında daha da azaltılarak sadeleştirilmiştir.

1.3. Kelime Öğretimi Yöntemleri

Öğretilmesi amaçlanan sözcükler, öğrencilerin seviyelerine, ilgilerine ve ihtiyaçlarına uygun yöntem-tekniklerle ne kadar çok çeşitlendirilirse öğrenme o kadar kalıcı olur. Öğrenci farklı etkinlikler yoluyla öğrendiği sözcükleri; okuma, yazma, konuşma gibi alanlarda aktif şekilde kullanarak dili etkili biçimde kullanma becerisini elde etmiş olacaktır.

Kelime öğretimi, öğrencinin bir metni okuması ve bu metindeki bilinmeyen kelimeleri tespit edip bunları sözlükten bularak anlamlarını yazması gibi etkinlikler yoluyla yapıldığında, farklı zekâ türlerine sahip öğrencilere hitap edememekte ve kelime hazinesini geliştirmede yetersiz kalmaktadır. Günümüzde teknolojiye sürekli gelişmeler sayesinde, eğitim-öğretimde teknolojik materyallerin kullanımına duyulan gereksinim, öğretimde farklı yöntem ve tekniklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Köstüklü, 2001: 105). Bu sebeple kelime öğretimi, öğrenci düzeyine uygun olarak ve öğrencilerin ilgileri doğrultusunda farklı yöntem tekniklerle yapılmalıdır.

Kelime öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalar ve uygulamalar incelendiğinde çok farklı yöntem-teknik olduğu görülmektedir. Fakat bu yöntemlerin bazıları zaman kısıtlılığı, maddi imkânların yetersizliği, okullarda gerekli donanımların olmaması gibi engeller dolayısıyla uygulanamamaktadır. Bu sebeple okullarda hem ekonomik hem de uygulanabilir pratik

yöntemlere ihtiyaç vardır. Yapılan çalışmalarda sıkça kullanılan ve sınıf ortamında rahatça uygulanabilen kelime öğretimi ile ilgili yöntem-tekniğin en bilinenleri şunlardır:

- Bağlam Temelli Kelime Öğretimi
- Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi
- Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi
- Oyun ile Kelime Öğretimi
- Çağrışım ile Kelime Öğretimi
- Kelime Defteri ile Kelime Öğretimi
- Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi
- Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi
- Eş Anımlı Kelimeler ile Kelime Öğretimi
- Bulmaca ile Kelime Öğretimi (Uçar, 2012:16; Yağcı vd., 2012:3; Pehlivan, 2003:89; Barın, 2005:28).

Araştırmanın konusunu oluşturan “Bulmaca İle Kelime Öğretimi Tekniği” ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

1.4. Bulmaca İle Kelime Öğretimi

Hedef kelimelerin ilgili açıklamalar doğrultusunda bir şablon üzerinde tespit edilmeye çalışıldığı bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinde, öğrenciler okuduklarını anlama ve bir sonuca varma becerilerini geliştirirler. Bu doğrultuda öğretmen, ders kitabındaki herhangi bir tema ile ilgili öğrencilerin öğrenmelerini beklediği hedef kelimeleri tespit eder. Öğretmen, hedef kelimeleri bir tema üzerinden belirleyebileceği gibi iki veya daha fazla temayı birleştirerek de belirleyebilir. Hedef kelimelerin tespitinden sonra bu kelimelerin anlamları öğrencilerin seviyelerine göre hazırlanır. Sonra öğretmen, hedef kelimelerin sayısı ve hedef kelimelerdeki harf sayısını tespit ederek bulmaca için şablon hazırlar. Daha sonra bu bulmacalar sınıf ortamında öğrencilerle beraber çözülür ve böylece kelime öğretimi farklı bir etkinlik yoluyla yapılmış olur.

Bireyin zihin ve dil gelişimine katkı sağlayan oyunlar, kelime öğretimine eğlence katması ve kalıcılığa katkı sağlaması sebebiyle tercih edilen bir öğretim yoludur. Bulmaca tekniği de oyuna dayalı bir kelime öğretim tekniği olup derse çeşitlilik kazandırır. Böylece eğitim ortamı motive

edici, eğlenceli bir hale dönüşür. Sözcük öğretiminde bulmacalar ve oyunlar gibi eğitim etkinlikleri işlenen dersi zevkli ve ilginç duruma getirir (Kaya ve Yapıcı, 2007: 30). Bulmacalar ve oyunlar çeşitli öğrenme türlerine sahip öğrencilere hitap ederek yeni kelimeler öğrenmelerini sağlayarak öğrendikleri bu kelimeleri tekrar etmelerine olanak tanır. Bu yolla kalıcı bir öğrenme gerçekleşmiş olur. Ayrıca bu tarz etkinlikler, öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirerek derse katılmalarına zemin hazırlar. Bu yolla derse katılan öğrenci eğlenerek farkına varmadan yeni kelimeler öğrenmiş olur.

Nurlu ve Sarıca (2015: 24) ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki kare bulmaca, çengel bulmaca, boşluk doldurma gibi etkinliklerin öğrencilere keyif vererek onları eğlendirdiğini ifade etmiş ve bulmacaların öğrencileri eğlenirken, yeni kelimeler öğrenmelerine katkı sağladığını belirtmiştir. Karatay (2007:151), ana dile ait ders kitaplarında, imkânlar dâhilinde öğretilen yeni sözcüklerin yer aldığı bulmacalar veya kelime öğretimini içeren çeşitli oyunlar yerleştirilmesinin gerekliliğinden bahsederek bu durumun aynı zamanda öğrenciyi sosyal hayatta entelektüel bir konuma da hazırlayacağını ifade etmiştir.

Karakuş (2005: 38), bulmaca tekniğinin öğrencilere sağladığı faydaları şu şekilde belirtmektedir:

- Çoklu düşünmeyi ve isabetli karar almayı sağlar.
- Yazma becerisi ve ders çalışma alışkanlığının kazanılmasını sağlar.
- Okumaya olan ilgiyi artırır.
- Zihni etkinleştirir.
- Kurallı cümle kurma becerisini geliştirir.
- Sorumluluk duygusunu kazandırır.
- Öğrencilerin kendi eksik yönlerinin farkına varmalarına vesile olur.

Sınıf içinde yapılan uygulamalar arasında belki de en verimli olanı dersin içine oyunların yerleştirilmesiyle gerçekleştirilen etkinliklerdir. Çünkü bu dönemdeki çocuklar oyun ile öğrenmeye çok heveslidirler. Bu sebeple öğretilmesi uzun zaman alacak bir kelimeyi, oyun etkinlikleriyle kısa sürede ve etkili şekilde öğretmek mümkündür. Oyuna dayalı bir etkinlik olan bulmacalar, genelde dil öğretiminde özelde ise kelime öğretiminde derse çeşitlilik katıp eğitim ortamını eğlenceli ve motive edici hale dönüştürür. Böylece öğrencilerin kelime hazineleri zevkli ve pratik bir şekilde geliştirilmiş olur. Bu nedenle çalışmada ilkokul dördüncü sınıf

öğrencilerinin kelime edinimlerinde bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin öğrencilerin kelime hazinelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin kelime edinimlerine etkisini incelemektir. Bu çalışma doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

1.5.1. Alt problemler

- 1- Deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 2- Deney grubunun son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 3- Kontrol grubunun son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4- İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin bulmaca ile kelime öğretimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.6. Araştırmanın önemi

Alan yazın incelendiğinde, bulmaca ile kelime öğretiminin sıklıkla yabancı dil öğretiminde ve yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanıldığı görülmektedir. Ana dili Türkçe olan öğrencilerin kelime öğretiminde bulmaca tekniğinin etkisine yönelik araştırmalar yeterli değildir ve bu alanda çalışma yapılmalıdır. Hem eğlenceli hem de kalıcı öğrenmeler sağlayabilecek bu tekniğin etkisine yönelik deneysel, yarı deneysel ve nitel çalışmalar artırılmalıdır. Çalışmanın bu yönüyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin kelime edinimlerine olan etkisini belirlemek amacıyla nitel destekli nicel bir model kullanılarak “*Ön test-son test kontrol gruplu deneysel*” desen uygulanmıştır. Bu desende deney ve kontrol

gruplarının belirlenmesinin ardından her iki gruptaki öğrencilerin, bağımlı değişken ile alakalı uygulama öncesindeki ölçümleri yapılır. Uygulama süresince deney grubuna deneysel işlem uygulanırken kontrol grubuna bu işlem uygulanmaz. Sonra aynı ya da benzer ölçme araçları ile her iki gruptaki deneklerin bağımlı değişkene ait ölçümleri yapılır. Uygulamanın sonunda, her iki grubun ölçme sonuçları uygun yöntem ve teknikler yoluyla değerlendirilir (Büyüköztürk, 2014: 205).

Çalışmaya katılanlardan toplanan verilerin, katılımcıların ait oldukları grup ile ilgili bilgi vermesi için doğal ortamlarda gözlem ve görüşmelerin yapılması gerekmektedir (Creswell, 2007). Yapılan araştırmalarda nitel veri toplama tekniklerinin de (görüşme, gözlem, doküman analizi vb.) kullanılması, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına katkı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 19). Bu doğrultuda araştırmada, ön test, son test ve kalıcılık testlerinden elde edilecek nicel verileri nitel verilerle desteklemek amacıyla görüşme tekniği kullanılarak öğrencilerin bulmaca ile kelime öğretimi tekniği hakkında düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın iki farklı çalışma grubu bulunmaktadır. Birinci çalışma grubu, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Aydın ili Germencik ilçesi Kurtuluş İlkokulu'nda dördüncü sınıfta öğrenimine devam eden 60 öğrenciden oluşmaktadır. Deney ve kontrol gruplarını oluşturmak için, uygun örnekleme yöntemi kullanılarak bu öğrenciler arasından her bir gruba 30 öğrenci seçilmiştir. Uygun örnekleme yönteminde araştırmacı, ihtiyacı olduğu bir gruba ulaşana kadar, en kolay erişilebilir yanıtlayıcılarla çalışır ya da en erişilebilir ve en üst düzey çeşitlilik sağlayacak bir durum, örnek üzerinde araştırmasını sürdürür (Cohen ve Manion, 1989; Ravid, 1994; Akt: Büyüköztürk, 2014: 92). Araştırmacı, çalışma esnasında rahat bir ortamda, sağlıklı veriler elde edebilmek ve uygulamaları sürekli takip edebilmek için çalışma grubunu görev yaptığı bölgedeki bir ilkokuldan seçmiştir. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi aşamasında zümre öğretmenlerinin görüşü alınmış ve akademik başarı düzeyi birbirine yakın iki şube seçilmiştir. Böylelikle araştırmanın sonucunu etkilemesi muhtemel faktörler en aza indirilmeye çalışılmıştır.

İkinci çalışma grubunu ise bulmaca ile kelime öğretimi tekniğiyle ilgili görüşme yapılan ve deney grubu içerisinde tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen 15 öğrenci oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme yöntemi, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evrende var oldukları aynı oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlayan bir örnekleme seçme tekniğidir.

Tabakalı örnekleme ayrıca alt grupların karşılaştırılması istendiğinde, alt grupların her birinden eşit ölçüde örneklem seçmede kullanılmaktadır (Özen ve Gül,2007: 402).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır: Bu araçlar; ön test, son test ve kalıcılık testleri için kullanılan likert form ve öğrenci görüşlerinin alınması amacıyla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formudur.

Bu araçlardan ilki, ön test, son test ve kalıcılık testi verilerini toplamak amacıyla hazırlanmış olup öğrencilerin anlamını bildikleri sözcükleri birer cümle içinde kullanmalarını gerektirecek üçlü likert formudur. Sözcükleri cümlede kullanma etkinliği, özellikle de sözcüklerle paragraf oluşturma, yeni metin yazma etkinlikleri; öğrenilen sözcüğün kullanılmasını sağlayan, sözcükleri edilgin sözcük dağarcığından çıkarıp etkin sözcük dağarcığına dâhil eden etkinliklerdir (Nurlu ve Sarıca, 2015:25). Bu form, uygulama öncesi ön test, uygulama sonrası son test ve son testin ardından ise kalıcılık testi olarak kullanılmıştır. Araştırmacı, formun hazırlanması sürecinde formun öğrencilerin ön test, son test ve kalıcılık bilgilerini ölçmesi bakımından yeterli olup olmadığı ile ilgili üç alan uzmanından görüş almış ve uzmanların olumlu görüşleri doğrultusunda formu öğrencilere uygulamaya karar vermiştir.

Veri toplama araçlarından ikincisi ise, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin bulmaca ile yapılan kelime öğretimi ile ilgili görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme tekniğinde, görüşme soruları önceden araştırmacı tarafından hazırlanır; ancak görüşme esnasında araştırmacı esneklik sağlayarak soruların yeniden düzenlenmesine izin verir (Ekiz, 2009, s.63). Görüşme için hazırlanan formda öğrencilere şu sorular yöneltilmiştir:

- Yeni kelimeler öğrenirken bulmacalardan faydalanmak sizce nasıldı?
- Kelimeleri bulmaca çözerek öğrenmenin hoşunuza giden yönleri nelerdir?
- Bulmaca ile kelime öğrenmenin hoşunuza gitmeyen yönleri nelerdir?
- Bulmaca tekniği ile yeni kelimeler öğrenmek ister misiniz? Neden?

Formdaki görüşme sorularından elde edilen veriler, öğrenci ifadelerinden doğrudan alıntılar yoluyla raporlaştırılarak tematik kodlama tekniği ile yorumlanmıştır. Analizin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için veriler, iki alan uzmanının görüşleri alınarak değerlendirilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Öncelikle çalışmanın yürütüleceği ilkokuldaki idareciler ile görüşülerek araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgilendirilmiştir. Okulda böyle bir araştırma yapılmasının öğretmenler ve öğrenciler üzerinde bir farkındalık yaratacağı ifade edilerek okul idarecileri araştırma için ikna edilmiştir. Daha sonra dördüncü sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders notları açısından birbirine yakın iki sınıfı deney ve kontrol grupları olarak belirlemeleri istenmiştir. Bu uygulamanın amacı, yapılan deneysel araştırmada sonuçlara etki edebilecek faktörleri mümkün olduğunca kontrol altında tutmaktır. Bu doğrultuda deney ve kontrol gruplarının bilişsel hazırbulunuşluk seviyelerinin birbirine yakın olması tercih edilmiştir.

Öğrencilerin sosyal bilimler dersinde yıllık plan doğrultusunda henüz “Teknoloji” temasını işlememiş olmaları ve araştırmacı tarafından deney-kontrol gruplarındaki öğrencilerin teknoloji ile ilgili terimlerin çoğunu bilmediklerinin tahmin edilmesi sebebi ile hedef kelimeler “Teknoloji” temasından seçmiştir. Tema, “Teknoloji” olarak belirlendikten sonra bulmaca tekniği ile kelime öğretimi yapılacak hedef kelimeler üzerinde çalışılmıştır. Hedef kelimeler, dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğrenci ders kitaplarında geçen “Teknoloji” temasından yararlanılarak belirlenmiştir. Bu kelimeler: “araştırma, internet, teknoloji, buluş, bilim, mucit, icat, patent, tasarım ve yaratıcılık” tır. Hedef kelimelerin belirlenmesinin ardından bu kelimelerle ilgili bulmacalar tasarlanmıştır. Daha sonra çalışmanın uygulanacağı öğrenci grupları, ölçme araçlarını nasıl cevaplandıracakları ile ilgili bilgilendirilmiştir. Çalışma, araştırmacı yönetiminde okul ders saatleri içerisinde beşer ders saati olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır.

Bir kelimeyi öğrenmek demek, o kelimenin sadece sözlükteki karşılığını ezberlemek değildir. Bir kelimeyi öğrenmek demek, o kelimenin anlamını bilerek bunu dilin dinleme, konuşma, yazma gibi farklı alanlarında kullanabilmektir. Bu sebeple veri toplama aracı olan likert formda, öğrencilerden sözcüklerin anlamlarını yazmaları istenmeyerek, sözcükleri birer cümlede kullanmaları istenmiştir.

Bu doğrultuda deney ve kontrol gruplarına öncelikle, belirlenen hedef kelimelerle ilgili cümlelerin yazılacağı form uygulanarak ön test verileri alınmıştır. Ön testler uygulandıktan dört hafta sonra hedef kelimeler deney grubuna, “*Bulmaca ile kelime öğretimi tekniği*” ile verilmiştir. Uygulama aşmasında deney grubu öğrencilerine bulmacalarda anlamı verilen kelimeleri tahmin etmeleri amacıyla küçük ipuçları verilerek yönlendirmeler yapılmış ve kelimeleri bulmalarına olanak tanınmıştır. Böylece araştırmanın uygulama sürecinde

öğrencilerin aktif olup derse katılmaları ve uygulamaya yönelik ilgilerinin artması amaçlanmıştır. Hedef kelimeler, kontrol grubuna verilirken ise hedef kelimelerin anlamları öğrencilere sözlükten buldurularak defterlerine yazdırılmış ve kelimelerin anlamları üzerinde sınıfta öğrenciler konuşturulmuştur. Bu etkinlikler toplam 5 ders saatinde uygulanmıştır.

Uygulamanın üzerinden dört hafta geçtikten sonra, aynı öğrenci gruplarına aynı veri toplama aracı son test olarak uygulanarak, ön test ve son testlerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Böylece deney grubuna uygulanan bulmaca tekniği ile kontrol grubuna uygulanan sözlükle kelime öğretimi yönteminden hangisinin daha başarılı olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Son testlerin uygulanmasının ardından geçen 4 haftanın sonunda, her iki gruba da uygulanan tekniklerin kalıcılığını ölçmek amacıyla, son test olarak uygulanan ölçme aracı yeniden uygulanmıştır. Böylece, bulmaca tekniği ve sözlükle kelime öğretiminin kelime kazanımında kalıcılığa katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Son olarak deney grubu öğrencileri içerisinde tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 15 öğrenci ile bulmaca tekniğiyle kelime öğrenme hakkında görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin içtenlikle cevap vermeleri doğrultusunda yönlendirmeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu sayede görüşme formunun etkili ve verimli bir şekilde uygulanması sağlanmaya çalışılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada ulaşılan veriler üç aşamada analiz edilmiştir. Birinci aşamada, bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin dördüncü sınıf öğrencilerinin kelime edinimleri üzerinde etkisinin olup olmadığını belirleyebilmek için deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarından elde edilen veriler, bağımlı örneklem t-testi ile analiz edilmiştir.

İkinci aşamada, geleneksel yöntemle yapılan kelime öğretimi ve bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin öğrencilerin kelime edinimleri üzerinde kalıcılık anlamında bir etkisinin olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla son test puanları ile kalıcılık testi puanlarının verileri, ilişkili örneklem t-testi ile analiz edilmiştir.

Üçüncü aşamada ise, deney grubu öğrencilerine bulmaca ile kelime öğretimi tekniği ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Bu

formdan elde edilen veriler tematik kodlama yöntemi ile yorumlanarak öğrencilerin ifadelerinden doğrudan alıntılar yolu ile raporlaştırılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, alt problem sırasına göre açıklanmıştır.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarına Ait İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları

	Grup	n	\bar{X}	ss	t	p
ön test	kontrol	30	43,5000	10,99765	-,122	,904
	deney	30	43,8333	10,22871		
son test	kontrol	30	48,8333	16,69624	-5,113	,000
	deney	30	70,3333	15,86219		
kalcılık	kontrol	30	44,8333	12,35142	-4,825	,000
	deney	30	61,6667	14,58231		

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının ön test puan ortalamaları, ilişkili örneklem t-testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=-,122$, $p<.01$). Bu durum, uygulama öncesi deney ve kontrol gruplarının hazırbulunuşluk düzeylerinin birbirine denk olduğu sonucunu vermektedir.

Deney ve kontrol gruplarının son test puanlarına bakıldığında, deney grubunun son test puan ortalamasının ($\bar{X}=70,33$) kontrol grubunun son test puan ortalamasına ($\bar{X}=48,83$) göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir ($t=-5,113$ $p<.01$). Bu bulgu ışığında, bulmaca tekniği ile yapılan kelime öğretiminin sözlükle yapılan kelime öğretimine göre daha etkili olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının kalcılık puanlarına bakıldığında, deney grubunun kalcılık puan ortalamasının ($\bar{X}=61,66$) kontrol grubunun kalcılık puan ortalamasına ($\bar{X}=44,83$) göre

anlamli derecede yüksek olduğu görülmektedir ($t=-4,825$ $p<.01$). Bu bulgudan hareketle, bulmaca tekniği ile yapılan kelime öğretiminin kelimelerin kalıcılığı anlamında sözlükle yapılan kelime öğretime göre daha etkili olduğu görülmektedir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Deney grubunun son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Deney Grubuna Ait İlişkili Örneklem t-testi

		\bar{X}	n	ss	t	p
Ön test-Son test	Ön test	30	43,8333	10,22871	-11,392	,000
	Son test	30	70,3333	15,86219		
Son test -Kalıcılık	Son test	30	70,3333	15,86219	7,719	,000
	Kalıcılık	30	61,6667	14,58231		
Ön test-Kalıcılık	Ön test	30	43,8333	10,22871	-9,110	,000
	Kalıcılık	30	61,6667	14,58231		

Tablo 3 incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamalarının (\bar{X} :43,8333); son test puan ortalamalarının ise (\bar{X} :70,3333) olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin kelime kazanım düzeylerinin belirlenmesi için uygulanan ilişkili gruplar t-testi sonucunda, deney grubunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t: -11,392, $p<.01$).

Deney grubundaki öğrencilerin, öğrendikleri kelimelerin kalıcılık düzeylerinin karşılaştırılması amacıyla uygulanan ilişkili gruplar t-testi sonucuna göre, öğrencilerin son test puan ortalamalarının (\bar{X} :70,3333); kalıcılık testi puan ortalamalarının ise (\bar{X} :61,6667) olarak tespit edildiği görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, deney grubunun kalıcılık puan ortalamalarının son test puan ortalamalarından düşük olduğu görülmektedir. Bu düşüş, istatistiksel olarak anlamlı olsa da deney grubunun kalıcılık testi puan ortalamalarının (\bar{X}

:61,6667); ön test puan ortalamalarına (\bar{X} :43,8333) göre yüksek olması, deney grubuna uygulanan bulmaca tekniğinin kalıcılık sağlama anlamında başarılı olduğu sonucunu vermektedir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

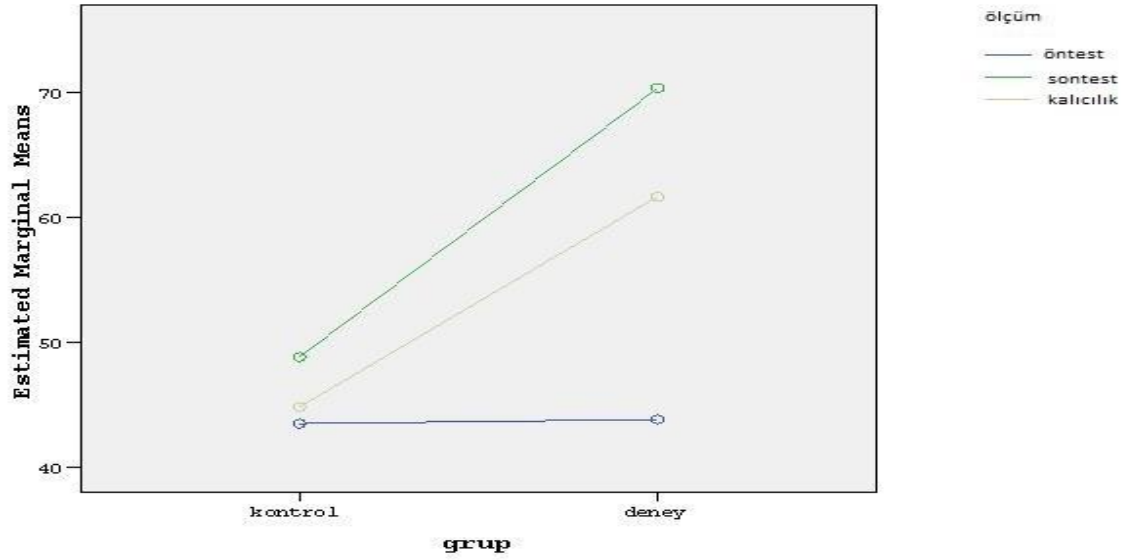
Araştırmanın “Kontrol grubunun son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Kontrol Grubuna Ait İlişkili Örneklem t-testi

		n	\bar{X}	ss	t	p
Ön test-Son test	Ön test	30	43,5000	10,99765	-2,827	,008
	Son test	30	48,8333	16,69624		
Son test -Kalıcılık	Son test	30	48,8333	16,69624	3,247	,003
	Kalıcılık	30	44,8333	12,35142		
Ön test-Kalıcılık	Ön test	30	43,5000	10,99765	-1,246	,223
	Kalıcılık	30	44,8333	12,35142		

Tablo 4 incelendiğinde, kontrol grubunun kelime kazanım düzeyinin belirlenmesi için uygulanan ilişkili gruplar t-testi sonucunda, kontrol grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamalarının (\bar{X} :43,5000); son test puan ortalamalarının ise (\bar{X} :48,8333) olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, kontrol grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (t: -2,827, p<. 01).

Kontrol grubu öğrencilerinin öğrendikleri kelimelerin kalıcılık düzeylerinin belirlenmesi için uygulanan ilişkili gruplar t-testi sonucunda, kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamaları (\bar{X} :48,8333); kalıcılık testi puan ortalamalarından (\bar{X} :44,8333) düşük bulunmuştur. Bu durum, kontrol grubunun kalıcılık puan ortalamalarının son test puan ortalamalarına göre bir düşüş içinde olduğunu göstermektedir. Fakat kontrol grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamalarının (\bar{X} :43,500); kalıcılık testi puan ortalamalarından (\bar{X} :44,8333) yüksek olması, kontrol grubuna uygulanan tekniğin az da olsa kalıcılık anlamında pozitif etki sağladığını göstermektedir.

Şekil 1. Deney ve Kontrol Grubu Ön test- Son test- Kalıcılık Testi Karşılaştırma Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarına ait eğrilerin yaklaşık aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Bu durum, uygulama öncesi her iki grubun benzer özellikler taşıdığı anlamına gelmektedir. Grupların son test eğrilerine bakıldığında, deney grubuna ait eğrinin kontrol grubuna ait eğriye göre daha yukarıda olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum, deney grubuna uygulanan tekniğin kontrol grubuna uygulanan tekniğe göre daha etkili olduğu sonucunu vermektedir. Grupların kalıcılık eğrileri incelendiğinde, iki grubun da kalıcılık eğrilerinin son test eğrilerine oranla düştüğü gözlenmektedir. Fakat bu düşüşün deney grubuna ait eğride daha az olduğu görülmektedir. Bu durum, deney grubuna uygulanan tekniğin kontrol grubuna uygulanan tekniğe göre daha kalıcı olduğunu göstermektedir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin bulmaca ile kelime öğrenmeyle ilgili görüşleri nelerdir?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular kategorilere ayrılmış ve Tablo 5, 6, 7 ve 8’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Yeni Kelimeler Öğrenirken Bulmacalardan Faydalanma ile İlgili Görüşleri

Kategori	n (%)	Örnek Açıklama
Zevkli ve eğlenceli bulma	11	Ö-2: Çok ama çok eğlenceliydi.

		<i>Ö-15:Çözdükçe çözesi geliyor insanın.</i> <i>Ö-23:Türkçe dersi de keşke böyle zevkli işlense.</i>
Diğer etkinliklerden farklı bulma	8	<i>Ö-5:Daha önce bulmaca çözmemiştim. Diğer etkinliklerden farklı bence.</i> <i>Ö-14: Öğretmenimiz hiç böyle değişik etkinlikler göstermiyor.</i> <i>Ö-16: Hiç ders işliyormuş gibi gelmedi, dersten farklı bir şey bu.</i>
Oyuna benzetme	5	<i>Ö-7:İz sürme dedektif oyunu gibi yavaş yavaş ilerliyoruz.</i> <i>Ö-10: Havalar soğuk olduğunda serbest etkinlik derslerinde sınıf içinde oynadığımız oyunlara benziyor.</i> <i>Ö-25:Defineyi bulma oyunu gibi şifreleri çöze çöze buluyoruz kelimeleri.</i>
Akıllı tahtada çözmenin keyif verdiğini düşünme	3	<i>Ö-1:Büyük tablet gibi tahtada çözmek kitaptan çözmekten daha iyi.</i> <i>Ö-9:Akıllı tahtada cevabı kendim yazmam beni mutlu etti.</i> <i>Ö-30:Büyük ekranlı tahtada dokunmatik olarak kelimeleri yazmak çok iyi oluyor.</i>

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin “Bulmaca ile kelime öğrenme” ile ilgili yirmi yedi görüşü tespit edilmiş olup görüşler dört kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategoriler: “Zevkli ve eğlenceli bulma”, “Diğer etkinliklerden farklı bulma”, “Oyuna benzetme” ve “Akıllı tahtada çözmenin keyif verdiğini düşünme” başlıkları altında tablolandırılmıştır.

Tablo 6: Öğrencilerin Kelimeleri Bulmaca Çözerek Öğrenmelerinin Hoşlarına Giden Yönleri ile İlgili Görüşleri

Kategori	n (%)	Örnek Açıklama
İşbirliği ile yapılmasından duydukları memnuniyet	8	<p>Ö-2:Arkadaşlarımızla beraber çözmek işleri kolaylaştırıyor.</p> <p>Ö-23:İremsu ile küstüm bulmaca çözerken barıştık.</p> <p>Ö-25:Bu bulmacayı ortaklaşa çözmeseydik zorlanırdık bence.</p>
Kelimenin anlamını ezberlemekten, sözlüğe bakmaktan daha iyi olduğunu düşünmeleri	8	<p>Ö-7:Sözlükten bakarak yazmak çok sıkıcıymış.</p> <p>Ö-14:Deftere kelimenin anlamını yazıp durmaktan daha iyi.</p> <p>Ö-30:Hiç ezberlemeden aklıma girmesine şaşırırım bende.</p>
Sınıfın genelinin etkinliğe katıldığını belirtmeleri	7	<p>Ö-1:İş bulmaca çözmeye gelince sınıfta herkes parmak kaldırdı tabi.</p> <p>Ö-15:Erkekler bile tahtaya çıkıp cevapları yazdılar.</p>
Etkinliği tamamladıktan sonraki doyum	6	<p>Ö-10:Hepsini çözünce “oleyyy” dedik.</p> <p>Ö-18:Bizim grup hepsini çözdü ve biz kazandık.</p> <p>Ö-21:Gazetede ki bulmacaları çözemiyordum bunları çözünce mutlu oldum.</p>
Kelimelerin dikkat çekici olduğunu belirtmeleri	3	<p>Ö-5:Kelimeler çok hoşuma gitti. Özellikle patent kelimesi.</p> <p>Ö-9:Bilim ile ilgili teknolojiyle ilgili şeyler çok severim zaten.</p> <p>Ö-30:Tasarım, patent bir de mucit kelimelerini çok ilginçti.</p>

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin “Kelimeleri Bulmaca Çözerek Öğrenmelerinin Hoşlarına Giden Yönleri” ile ilgili otuz iki görüşü tespit edilmiş olup görüşler beş kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategoriler: “İşbirliği ile yapılmasından duydukları memnuniyet”

“Kelimenin anlamını ezberlemekten, sözlüğe bakmaktan daha iyi olduğunu düşünmeleri”, “Sınıfın genelinin etkinliğe katıldığını belirtmeleri”, “Etkinliği tamamladıktan sonraki doyum” ve “Kelimelerin dikkat çekici olduğunu belirtmeleri” başlıkları altında tablolandırılmıştır.

Tablo 7: Öğrencilerin Bulmaca İle Kelime Öğrenmenin Hoşlarına Gitmeyen Yönleri ile İlgili Görüşleri

Kategori	n (%)	Örnek Açıklama
Söz hakkının yetersiz olduğunu düşünmeleri	6	<i>Ö-1:Ben sadece iki kelimeyi söyleyebildim.</i> <i>Ö-16:Bu sefer hep erkekler tahtaya kalktı biz çok az kalktık.</i> <i>Ö-21:Bulmaca sayısı daha çok olmalıydı sıra az geldi bana.</i>
Bazı bulmaca türünün çözülmesinin zor olduğunu düşünmeleri	3	<i>Ö-15:Sarmal bulmaca zordu.</i> <i>Ö-18:Ben kelime avını çözerken çok kafam ağrıdı düşünmekten.</i> <i>Ö-30:En zoru sarmal olanıydı. Boşlukları dolduramadım.</i>
Bazen sınıfın gürültülü olduğunu düşünmeleri	2	<i>Ö-7:Erkekler çok gürültü yapıyor anlamıyordum bazen bulmacayı.</i> <i>Ö- 14:Ahmetlerin grup parmak kaldırmadan cevabı söylüyordu hep.</i> <i>Ö-25:Herkes “Ben buldum, sıra bende” diyor kafamı karıştırıyor.</i>

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin “Bulmaca İle Kelime Öğrenmenin Hoşlarına Gitmeyen Yönleri” ile ilgili on bir görüşü tespit edilmiş olup görüşler üç kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategoriler: “Söz hakkının yetersiz olduğunu düşünmeleri” ,“Bazı bulmaca türünün çözülmesinin zor olduğunu düşünmeleri” ve “Bazen sınıfın gürültülü olduğunu düşünmeleri” başlıkları altında tablolandırılmıştır.

Tablo 8: Öğrencilerin Bulmaca Tekniği İle Yeni Kelimeler Öğrenmeye Devam Etmek İsteyip İstememe ile İlgili Görüşler

Kategori	n (%)	Örnek Açıklama
Evet. Çünkü kelimeleri çok hızlı öğrendiklerini düşünmeleri	9	<p>Ö-5:<i>Kitaptan ve sözlükten öğrenmeye göre daha hızlı öğrendik valla.</i></p> <p>Ö-9:<i>Sözlükten bulurken çok zaman geçiyordu şimdi bulmaca üzerinde hızlıca öğrendik.</i></p> <p>Ö-25:<i>Sözlükten bulmak işkence gibi çok zor ve çok zaman alıyor.</i></p>
Evet. Çünkü yargılanmadan fikirlerini ifade edebildiklerini düşünmeleri	5	<p>Ö-2:<i>Yanlış yapınca siz bize hiç kızmadınız.</i></p> <p>Ö-10:<i>Kelimeleri yanlış da olsa söyleyebildim. Herkes söyledi.</i></p> <p>Ö-28:<i>Bulmacayı bulamayınca not vermemeniz beni rahatlattı.</i></p>
Evet. Çünkü akıllarında daha iyi kaldıklarını düşünmeleri	5	<p>Ö-1:<i>Ben bu kelimeleri artık ölsem de unutmam.</i></p> <p>Ö-21:<i>Eve gidince bile hemen anneme kelimeleri anlatabildim.</i></p> <p>Ö-30:<i>Öğretmenim sınavda sorsa bile yaparım unutmam artık.</i></p>
Hayır. Sınıfın gürültülü olduğunu düşünmeleri	2	<p>Ö-7:<i>Erkekler sessiz olmadıkça bulmaca çözülmez bu sınıfta.</i></p> <p>Ö-25:<i>Kafamı şişirdiler parmak kaldırmadan konuşup durdular.</i></p>

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin “Bulmaca Tekniği İle Yeni Kelimeler Öğrenmeye Devam Etmek İsteyip İstememe” ile ilgili yirmi bir görüşü tespit edilmiş olup görüşler dört kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategoriler: “Kelimeleri çok hızlı öğrendiklerini düşünmeleri”

,"Yargılanmadan fikirlerini ifade edebildiklerini düşünmeleri", "Akıllarında daha iyi kaldıklarını düşünmeleri" ve "Sınıfın gürültülü olduğunu düşünmeleri" başlıkları altında tablolaştırılmıştır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarına ait ön test ve son test sonuçları incelendiğinde, deney grubu lehine anlamlı bir sonucun olduğu görülmektedir. Bu sonuç dikkate alındığında, deney grubuna uygulanan bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin kontrol grubuna uygulanan sözlük yoluyla yapılan kelime öğretimine göre oldukça etkili bir teknik olduğunu söylenebilir.

Benzer bir çalışmada Eren (1998), ilköğretim 4. sınıf fen bilgisi öğretiminde bulmaca tekniğinin öğrencilerin akademik başarısına katkısını incelemiş ve bulmaca tekniği ile ders işleyen öğrencilerin son test başarı puanlarının, klasik anlatım yöntemi ile ders işleyen öğrencilerin son test başarı puanlarına göre daha yüksek olduğunu tespit ederek deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Arslan (2012) ise, bulmaca tekniğinin Atatürkçülük konularının öğretiminde öğrenci başarısına olan etkisini araştırdığı çalışmasında, bulmaca tekniğinin uygulandığı deney grubu ile anlatım tekniğinin uygulandığı kontrol grubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. Bu sonuç doğrultusunda Arslan, bulmaca tekniğinin öğrenci başarısında anlatım yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar, araştırmadaki bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin sözlükle yapılan kelime öğretimine göre oldukça etkili bir teknik olduğu sonucunu desteklemektedir.

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarına ait son test ve kalıcılık testlerinden elde edilen veriler incelendiğinde, deney grubu lehine anlamlı bir sonuç tespit edildiği görülmektedir. Bu sonuç dikkate alındığında, deney grubuna uygulanan bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin, kontrol grubuna uygulanan kelimenin anlamına sözlüğe bakarak yapılan kelime öğretimine göre kalıcılığı sağlama açısından daha etkili olduğu söylenebilir.

Benzer bir çalışmada Kaymakçı (2017), bulmacaların sosyal bilgiler dersinde kullanımı ile ilgili yaptığı araştırmasında, bulmacalar yoluyla yapılan etkinliklerin, konuların anlaşılabilirliğini ve kalıcılığını artırmada etkili olduğunu ileri sürmektedir. Gürdal ve Arslan (2011); kelimelerin oyun ve bulmacayla öğretilmesine yönelik yürüttükleri çalışmada, oyun ve bulmaca ile yapılan kelime öğretiminin, öğrencilerin derse katılımını artırdığını ve yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayarak bu yolla kalıcılığa katkıda bulunduğunu tespit etmişlerdir. Bu

sonuçlar, araştırmadaki bulmaca tekniği ile yapılan kelime öğretiminin, kelimenin anlamına sözlüğe bakarak yapılan kelime öğretimine göre daha kalıcı bir teknik olduğu sonucu ile paralellik göstermektedir.

Araştırma sonucunda, deney grubuna uygulanan görüşmeden elde edilen veriler incelendiğinde, bulmaca tekniği ile kelime öğrenmenin öğrenciler tarafından eğlenceli, zevkli olarak algılandığı ve farklı bir etkinlik olduğunu düşünerek oyuna benzettikleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciler, bulmaca ile kelime öğrenmeye devam etmek istediklerini belirtmişlerdir.

Benzer bir çalışmada Aydemir (2012), çevrimiçi bulmaca kullanımının öğrencilerin öğrendiklerini hatırlamalarını kolaylaştırdığını tespit etmiştir. Ayrıca çalışmadaki deney grubu öğrencileri, bulmaca etkinliği sürecinden çok zevk aldıklarını, bu etkinliğe tekrar katılmak istediklerini ifade etmişlerdir. Deney grubu öğrencileri, bulmaca etkinliğinin uygulamalı dersler haricindeki tüm derslerde olmasını isteyerek bulmaca çözmeyi eğlenceli bulmuşlardır. Aydemir'in çalışmasındaki sonuç, bu çalışmadaki öğrencilerin bulmaca tekniğini eğlenceli, zevkli olarak görmeleri ve bulmaca tekniği ile kelime öğrenmeye devam etmek istemeleri sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Çalışma sonucundaki bulmaca ile kelime öğretimi tekniğinin öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmedeki olumlu katkısı, kalıcılık üzerindeki anlamlı etkisi ve öğrencilerin bu yöntemle kelime öğrenmeye devam etmek istemeleri ile ilgili görüşleri göz önüne alındığında, okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin uygulayıcısı olan öğretmenlerin, kelime öğretimi uygulamalarında bulmaca tekniğinden faydalanmaları önerilebilir. Gerekli görüldüğü takdirde, Milli Eğitim Bakanlığı üniversiteler ile işbirliği içinde çalışarak öğretmenlerin kelime öğretim yöntem ve teknikleri hususunda kurs, seminer vb. yollarla bilgilendirilmelerini sağlayabilir.

Ayrıca ders kitabı yazarlarının, eğitim-öğretime basılı kaynak sağlayıcılarının ve program tasarlama yapanların derse çeşitlilik katmak amacıyla verimliliği artıran bulmacalardan daha fazla yararlanmaları tavsiye edilebilir.

Bu çalışmada bulmacalar, öğrencilerin kelime kazanımlarına olan etkisini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu alanda çalışan araştırmacılar, bulmaca tekniği ile kelime öğretimini farklı temalardaki kelimelerle, farklı sınıf düzeyindeki öğrenciler üzerinde çalışabilirler. Ayrıca bulmaca tekniğinin, kelime öğretimi dışında farklı alanlardaki etkililiği araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (1990). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: TTK Yayınları.
- Arslan, S. (2012). *İnkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretiminde bulmacaların öğrenci başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Aydemir, E. (2012). *Çevrimiçi bulmaca kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Barın, E. (2005). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hüta*, (1), 19-30.
- Bitir, T. (2017). *Bağlam temelli kelime öğretim yönteminin kelime kazanımına katkısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Budak, Y. (2000). Sözcük öğretimi ve sözlüğün işlevi. *Dil Dergisi*, 92, 19-26.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). Londra: Sage.
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, M. (1986). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Eren, G.A. (1998). *İlköğretim okullarının 4. Sınıf fen bilgisi öğretiminde araç-gereç (deney yapıları) ve bulmaca tekniğinin öğrencilerin akademik başarısına katkısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, F. (2013). Kelimelerin gücü ve zihinsel sözlük. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 1–24.

- Gürdal, A. ve Arslan, M. (2011). Oyun ve bulmaca etkinlikleriyle yabancılara Türkçe kelime öğretim yöntemi.1 st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics, May 5-7 2011, p.36-50. Sarajevo
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58b135c2d4dd7.96559431, Erişim Tarihi: 25.02.2017
- Karakuş, İ. (2000). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Sistem Ofset Yayınları.
- Karakuş, İ. (2005). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Can Yayıncılık.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1),141-153.
- Kaya, Ü. ve Yapıcı, Ş. (2007). *İlköğretim 1. kademedede oyun tekniğinin İngilizce öğretimine katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Kaymakçı, S. (2017). Sosyal bilgiler dersinde bulmaca kullanıyorum. *Journal of Inquiry Based Activities*, 2(2), 86-99.
- Köstüklü, N.(2001). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Günay Ofset Matbaacılık.
- MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. Sınıflar)*.Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB, (2009). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB, (2015). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8.Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB, (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8.Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Nurlu, M. ve Sarıca, A. (2015). İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki sözcük çalışmalarının yöntem-teknik ve Türkçe öğretimi kazanımları açısından incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(10), 19-37.
- Özbay, M.(2009). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.

Pehlivan, A. (2003). Türkçe kitaplarında sözcük dağarcığını geliştirme sorunu ve çözüm yolları. *Dil Dergisi*, 122, 84-94.

TDK, (2005). *Türkçe Sözlük* (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

Uçar, S. (2012). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin kelime öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden haberdar olma ve kullanma sıklıkları düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Yağcı, E., Katrancı M., Erdoğan ve Ö., Uygun, M. (2012). Sınıf öğretmenlerinin kelime öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve kullandıkları yöntem-teknikler. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(4), 2, 1-12.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İNTERNET ERİŞİMLERİ:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b46856e7cc2c1.02853823, Erişim Tarihi: 02.05.2018